

Identiteit en seksualiteit in die Nuwe Testament

G J Steyn

(Universiteit van Pretoria)

ABSTRACT

Identity and sexuality in the New Testament

This contribution wants to provide a broad overview of sexuality in the New Testament. It provides broad thematic stripes, picturing the early Christians as sexual beings with a new identity in Christ. Sexuality is a given in the New Testament, but due to their new identity, Christians' sexuality displays particular features: it expresses its freedom responsibly; is driven by divine love; surrenders sacrificially to the other as Christ did; treats its partner as an equal and not as an object of self satisfaction; distinguishes itself from different cultural practices with an identity of its own; acknowledges the fact that it is part of an incomplete world; respects the identity of the other and despises all kinds of sexual malpractices; believes in forgiveness; and finds its climax ultimately and always in the presence of God.

18 SLP

Identiteit en seksualiteit is onlosmaaklik verbind aan mekaar. Dieselfde verbintenis tussen identiteit en seksualiteit het ook gegeld vir die antieke mens van die Nuwe Testamentiese tydvak. Dis geen wonder nie dat – met die uitsondering van ses boeke in die Nuwe Testament, Filippense, 2 Thessalonisense, Filemon en 1-3 Johannes, – twee derdes van die Nuwe Testamentiese boeke wel iets direk en bepaalds te sê het oor seksualiteit. Dis egter belangrik om in gedagte te hou dat hier 'n diverse hantering van seksualiteit na vore kom en dat daar moeilik 'n sintetiese standpunt uit die Nuwe Testament geformuleer sou kon word (Collins 2000:183; Hays 1996:187). Dis ook belangrik om seksualiteit in die Nuwe Testament te ondersoek binne die breë sosio-kulturele konteks van destyds (Szesnat 1997:351; Loader 2005). Dis onmoontlik om nòg binne die omvang van hierdie artikel hieraan reg te laat geskied, nòg aan al die Nuwe Testamentiese boeke as sodanig reg te laat geskied. Nogtans is daar 'n paar besliste riglyne wat sigbaar word wanneer dit kom by die seksualiteit van gelowiges in die Nuwe Testament. Daarom kan ons maar net 'n paar vinnige kontraksies in die omgang met hierdie bydrae beleef. Wat volg is dus net vir volwassenes bedoel. Daar

word eksplisiet gepraat oor seksualiteit (S) in onomwonde taal (L) en met bepaalde voorkeure (P).

1 DIE VOORSPEL: “TREK UIT...”

Die vroeë Christene aan wie die Nuwe-Testamentiese skrywers skrywe, word daaraan herinner dat hulle ‘n nuwe identiteit het in Jesus Christus. Titus ontvang ‘n briefie op die eiland Kreta waarin geskryf word: “Vroeër was ons ook onverstandig, ongehoorsaam, op die verkeerde pad, verslaaf aan allerlei begeertes en singenot... maar toe het die goedheid van God ons Verlosser en sy liefde vir die mens verskyn”. “Dit het Hy gedoen deur die wedergeboorte wat die sonde afwas en deur die Heilige Gees wat nuwe lewe gee” (Tit 3:3-5). Die Nuwe-Testamentiese gelowiges is mense wat herskep is en nuut gemaak is. Dit raak hulle totale wese. Hulle is nie net op een of meer terreine herskep nie, maar in hulle volledige menswees – ook in hulle seksualiteit. Hulle staan in ‘n nuwe verhouding teenoor God. Hulle leef nie meer nie, maar Christus leef in hulle (Gal 2:20). In sy bespreking van die doop (Rom 6:3-11) verduidelik Paulus dat die een wat gedoop word saam met Christus sterf en opstaan met ‘n nuwe lewe. Die lewe moet eers opgegee word (“sterf”) as voorwaarde vir ‘n nuwe lewe (Berger 2003:32,241). Veral 1 Tessalonisense 4:1-8 kom uit ‘n kategetiese tradisie waar dit gebruik was as onderrig vir nuwe Christene voor of na hulle doop (Meeks 2003:100). Telkens word genoem hoedat gelowiges of hulle klere “gewas” is (Op 3:4; 22:14). Nuwe Testamentiese gelowiges het dus ‘n nuwe identiteit. Hierdie nuwe identiteit ontspring in die liefde van God self. Dit groei na die voorbeeld van Christus toe as rolmodel wat Homself onvoorwaardelik en volledig kom gee het. “Wie heilig is moet heilig bly”, skryf Johannes onder andere (Op 22:11). Die nuwe identiteit is onlosmaaklik verbonde aan die liggaam self (soos die merkteken van die besnydenis by die Jode) – anders sou hulle “ontklee en naak” gewees het voor God (2 Kor 5:3).

Die aantrek van ‘n nuwe kleed om die aanvaarding van ‘n nuwe identiteit te simboliseer, was ‘n bekende praktyk in die tyd van die Nuwe Testament. Dieselfde beeld is bekend by Paulus (Gal 3:27-29; Rom 6:3-11) en by Openbaring (7:14). Om nuut aan te trek beteken om te transformeer tot ‘n ander identiteit. Maar daar moet eers uitgetrek word. Die seksuele identiteit van ‘n selfgesentreerde, liefdelose sadis wat die identiteit van ‘n ander slegs degradeer tot ‘n seksuele objek is in Paulus se taal ‘n “*ou mens*” wat eers uitgetrek

word. Die ware self moet ontbloot word en met Christus geklee word. Paulus beskou homself as ‘n ellendige mens wat smag na die verlossing van sy doodsbestaan en dank God dan wat dit doen deur Jesus Christus die Here (Rom 7:24-25). Later skryf hy aan die gelowiges in Rome: “Omdat die Gees van Hom deur wie Jesus uit die dood opgewek is, in julle woon, sal Hy deur wie Christus uit die dood opgewek is, ook julle sterflike liggame lewend maak deur sy Gees wat in julle woon” (Rom 8:11). Gelowiges kry sodoende “deel aan die Goddelike natuur” (2 Pet 1:4). Hulle het ‘n nuwe identiteit. Hulle is “geklee met Christus”. Die spreekwoord wat dus sê dat “die vere nie die voël maak nie”, is verkeerd! “*Christene doen dit ook – maar onder ‘n dekmantel!*”

2 SEKSUALITEIT EN DIE ‘MENSLIKE NATUUR’: “‘N MAN IS NIE ‘N KLIP NIE!’”

In sy grootwordproses word die mens bewus van sy eie liggaam. In onskuldige kinderspel word geslagsverskille ontdek. Daar vind self-ontdekking plaas waarin die mens ontdek dat hy/sy ook ‘n geslagtelike wese is. ‘n Seksualiteitsbewussyn ontwikkel. Die mens ontdek dat sy/haar identiteit die kleed is wat sy/haar naaktheid bedek. Die naakte waarheid van sy/haar seksualiteit help om sy/haar eie identiteit te vorm. Die mens is ‘n seksuele wese en daarom is seksualiteit ‘n fundamentele en ongenaakbare deel van mens-wees. Die Nuwe Testament ontken met ander woorde nie die feit dat die mens ten diepste ook ‘n seksuele wese is nie. God het die mens nie geslagsloos geskep nie, maar die mens *man* en *vrou* gemaak (Matt 19:4; Mark 10:6). Die een het die ander nodig ter wille van voortplanting en oorlewing. Die een se liggaam pas in die liggaam van die ander. Die geslagshormone dryf die mens tot ‘n begeerte en soeke vir sy/haar ontbrekende deel. Daarom sal die man sy ouers verlaat en een word met die vrou (Ef 5:31; Matt 19:5-6; Mark 10:7-8). “*Christene doen dit ook – natuurlik!*”

Die Nuwe Testament aanvaar op ‘n natuurlike manier menslike belewenisse van seks, geslag, huwelike en familie en veronderstel dat sekere waardes algemeen aanvaar word – spesifiek permanente, monogamiese heteroseksuele huwelike (vgl. Mark 10:2-9; 1 Tess 4:3-8; 1 Kor 7:1-9; Ef 5:21-33; Heb 13:4) (Cahill 1995:274; Hays 1991:390). Ons lees, onder andere, van *bruilofsfeeste* (Matt 22:12-13; 25:1-13; Mark 2:20; Luk 5:34-35; Joh 2:1-12; 3:29; Op 19:7,9; 21:2,9; 22:17) en van *trou* of getroud wees (Luk 2:36-37; 17:27) –

soos die getroude priester, Sagaria, en sy vrou Elisabet (Luk 1:5,18), Ananias en sy vrou Saffira (Hand 5:1-10) of Akwila en sy vrou Priscilla (Hand 18:2). Daar word baie gepraat van die huisgesin en die evangelies vertel van *ouers, broers en familie* (Luk 14:12; 21:16) – soos Jesus self se *ouers* (Luk 2:41; Joh 6:42), van sy *moeder* en *broers* (Matt 12:46-50; Mark 3:31-35; 6:3). Daar is selfs sprake van die *skoonma* (Luk 4:34) en van *gemengde huwelike*, soos Timoteus wie se ma ‘n Jood was en sy pa ‘n Griek (Hand 16:1), of Paulus wat ‘n Jood was, maar Romeinse burgerskap deur geboorte gehad het (Hand 22:28). Vir die Jode was die *huisgesin* (Mark 3:25; Luk 15:13; Hand 10:2; 16:15,34; 18:8) en die eng onderlinge *familiêre* verhoudings (Luk 2:44; Hand 7:3,13-14) baie belangrik. Die voortbestaan van die mensdom was direk van die kry van kinders en van ‘n *nageslag* afhanklik (Luk 7:12; Hand 7:5). Dis binne die konteks van die Joodse geskifte se skeppingsverhale van ‘n vrou wat vir die man geskep is om by hom te pas en die opdrag om vrugbaar te wees en te vermeerder dat die Jode hulle eie identiteit gevorm het. Die voorsetting van ‘n nageslag was baie belangrik. So word Jesus self as die Afstammeling en Nakomeling van Dawid beskryf (Op 22:16). Moses word aangehaal dat “as iemand sterf sonder om *kinders* te hê, moet sy *broer* met die weduwee *trou* en ‘n nageslag vir sy broer *verwek*”. So trou sewe broers met dieselfde weduwee (Matt 22:24-28; Mark 12:18-23; Luk 20:28-36). Paulus skryf simbolies oor die twee verbonde – die oue en die nuwe – en gebruik hiervoor die voorbeeld van Abraham en sy kinders by twee vroue. Sy kind by die slavin is “deur die loop van die natuur” verwek en gebore, terwyl sy ander kind by sy vrygebore vrou gebore word nadat God belowe het dat hulle nog ‘n kind op hulle oudag sal hê (Gal 4:23). Die Joodse volk het hulle derhalwe daarop beroep dat hulle nie uit *owerspel* gebore is nie (Joh 8:41).

Daar is sprake van *maagdelikheid* (Luk 1:26,34), ‘n *ontmande* Ethiopiër (Hand 8:27), *seks* (Luk 1:34), twee mense wat *op een bed slaap* (Luk 17:34), *kaal slaap* (Op 16:15), *verlowing* (Luk 1:27), die *baarmoeder* (Luk 1:41,42), *swangerskappe* (Matt 24:19; Mark 13:17; Luk 1:13,26,31,57; 21:23; Op 12:2) – soos dié van Maria wat swanger is nadat die Heilige Gees oor haar gekom het (Matt 1:18,23; Lk 2:5) – van *geboortepyne* (Gal 4:19; Matt 24:8; Mark 13:8; Joh 16:21; Hand 7:8,20; Op 12:2), en van Christus self wat uit ‘n vrou gebore word (Gal 4:4; Matt 2:4; Luk 2:6). Jesus se ma is selfs van *owerspel* verdink deur Josef (Matt 1:19). Op ‘n verdere vlak lees ons

van 'n vrou met 'n *menstruasieprobleem* (Matt 9:20-22; Mark 5:25-34). Op 'n ander vlak weer lees ons van *vroue se sorg vir, en belangstelling in Jesus* (Matt 26:6-13; 27:55-56,61; 28:1-10; Mark 14:3-9; 15:40-41,47; 16:1-8; Luk 8:1-3; 23:27-28,55; Joh 12:1-8; 20:1,11,17) en Jesus wat self *belangstelling in vroue* getoon het (Luk 10:38-42; Joh 4:7-26).

3 SEKSUALITEIT EN VRYHEID: “WIE BESLUIT WAT EK MAG DOEN?”

Enersyds word gelowiges herinner aan 'n *nuwe vryheid*. Daar is 'n verskuiwing vanaf die Ou-Testamentiese wettisisme na 'n Nuwe-Testamentiese liefdesverhouding. Dis nou 'n nuwe bedeling van die Gees, nie meer 'n ou bedeling van wetsvoorskrifte nie (Rom 7:5-6). Die fokus het dus nou verskuif vanaf die gestagneerde letters van 'n geskrewe wet na 'n persoonlike verhouding met Christus (Gal 2:16). Gelowiges word gewaarsku teen 'n terugval in 'n nuwe soort wettisisme met allerhande voorskrifte van “moenies”: “Moenie vat nie, moenie proe nie, moenie aanraak nie” (Kol 2:21): Hierdie nuwe sondelyste word menslike regulasies vir 'n asketiese lewensstyl. Dit kan ontaard in 'n “*selfgemaakte godsdiens*” en “*'n danige nederigheid*” wat “*'n streng beheersing van die liggaam*” ten doel het (Kol 2:3). “Reeds in die Nuwe-Testamentiese tye het Christene ongemaklik gevoel met die idee dat seks enigsins 'n rol te speel het in 'n Geesbeheerde lewe. In talle van die Nuwe-Testamentiese gemeentes het daar mense rondgegaan wat gesê het dat seksuele liefde geen plek het in die Christen se lewe nie. Baie Bybelskrywers het hulle bes probeer om hierdie dwaling te bestry” (Stander 2001:15). Wat God dus rein verklaar het, mag nie onrein geag word nie (Hand 11:9).

Andersyds word gelowiges daaraan herinner dat hierdie vryheid met *verantwoordelikheid* gepaard gaan (Nelson 1996:287) en daarom gekwalifiseerde vryheid is. Paulus skryf baie oor hierdie aangeleenthede in 1 Korintiërs 6-7. Hy stem saam dat “alles geoorloof is” (1 Kor 6:12-19), maar met 'n kwalifisering. Die “mens se liggaam is bedoel vir die Here, nie vir seksuele losbandigheid nie” (6:13) en sy “liggaam is 'n tempel van die Heilige Gees” (6:19). Hierdie opmerking moet verstaan word teen die agtergrond van die Korintiese tempel van Afrodite, die godin van die liefde, waarin talle prostitute diens gedoen het. Daardie Korintiërs se liggame het dus aan die tempel van Afrodite behoort. Maar die gelowige vroeë

Christene is “dienaars van Christus en bestuurders van die geheimenisse van God wat hulle toevertrou is” (1 Kor 4:1). Hierdie nuwe vryheid moet dus nie misbruik word as ‘n verskoning om sonde te doen nie, maar om mekaar te dien in liefde (Gal 5:13). Om vry te wees is dus nie ‘n dekmantel om kwaad te doen nie (1 Pet 2:16). Hierdie bevryding tot ‘n nuwe identiteit in Christus het veral ook vir gelowiges betrekking op hulle seksualiteit. Daarom is seksualiteit ‘n gawe – soos sig, gehoor, spraak, smaak en gevoel, gawes is. Maar dit behoort – soos hierdie en ander gawes – met verantwoordelikheid gebruik te word. “*Christene doen dit ook – maar met verantwoordelikheid!*”

4 SEKSUALITEIT EN DIE KRAG VAN DIE LIEFDE: “EK IS LIEF VIR JOU!”

Daar kan nie oor seksualiteit gepraat word vanuit ‘n Nuwe-Testamentiese perspektief sonder om te praat oor die liefde nie. Die Nuwe Testament se herskrywing van die Ou-Testamentiese wet is immers dat jy die Here jou God moet liefhê met alles (Matt 22:37; Mark 12:30) en dat jy jou naaste moet liefhê soos jouself (Gal 5:14; Matt 22:39; Mark 12:31). So word gelowiges op verskeie plekke in die Nuwe Testament daaraan herinner om mekaar “van harte en vurig lief te hê” (1 Pet 1:22-23; 2 Pet 1:7; 1 Joh 3:23; 4:7; 2 Joh 1:5) en mekaar lief te hê soos Christus hulle liefhet (Joh 15:12) want die liefde bedek baie sondes (1 Pet 4:8). “Laat alles by julle in liefde geskied” skryf Paulus aan die gelowiges in Korinte (1 Kor 16:14). Christengelowiges is bewus van die feit dat hulle ‘n nuwe identiteit het vanweë die liefde wat God vir hulle het (1 Joh 4:10-11). Hierdie liefde van God het sigbare gestalte gekry in dit wat Hy in Christus Jesus aan hulle bewys het. Uit liefde het Hy ons deur sy bloed verlos (Op 1:5). Dis opvallend dat die Griekse term wat normaalweg in gebruik was vir seksuele liefde (*eros*, vanwaar die woord “erotiek” kom) afwesig is in die Nuwe Testament. Die woord wat die meeste gebruik word vir liefde is die woord *agape* – wat normaalweg gebruik word vir God se liefde. Die *agapiese*-liefde van God, soos gemanifesteer in Christus, word die Christelike liefde *par excellence* (Weaver 2002:5). Daarom is die boodskap van die Nuwe Testament geklee in die taal van God se liefde. “Niks kan ons skei van die liefde van God in Christus Jesus ons Here nie”, skryf Paulus (Rom 8:33-39), en verduidelik later hoe die Christelike lewe behoort te lyk. Dit begin hy met die woorde “Die liefde moet opreg wees...” (Rom 12:9) en later “Julle moet niemand iets verskuldig wees nie,

behalwe om mekaar lief te hê. Wie sy medemens liefhet, voer die hele wet van God uit” (Rom 13:8). Ook die skrywer van 1 Petrus eindig sy lys sake wat die geloof moet verryk met “liefde onder mekaar en liefde vir alle mense” (1:7). Wat geld ten opsigte van liefde vir die medemens, geld soveel te meer vir liefde in ‘n seksuele verhouding (Nelson 1996:296; Nelson 1994:357; Ogletree 1983: 162).

Seksualiteit sonder liefde is leeg. Dit lê op dieselfde vlak as verkragting. Dis soos ‘n leë eierdop waarvan die lewegewende inhoud ontbreek. So ‘n liefdelose seksualiteit degradeer die mens tot ‘n fisiologiese en biologiese masjien wat alleen maar op instink en op hormone reageer. Die mens is tog veel meer as net meetbare en weegbare materie. Die mens is nie net ‘n geskape biologiese massa nie, maar ook ‘n uiters komplekse emosionele wese. Paulus verwys na die menslike gees as sy “verborge dinge”, soos ook die verborge dinge van God, sy Gees is (1 Kor 2:11). Die vlam van seksualiteit groei tot die magtigste vuur op die brandhout van die liefde. Seksualiteit sonder liefde is soos ‘n vuurhoutjie wat in ‘n grot aangesteek word. Binne enkele sekondes is dit uitgebrand – en dan is dit donkerder as voorheen. Dis alleen maar ‘n hoopvolle opflikkering in ‘n verswelgende duisternis. “Die band wat tot volmaakte eenheid saambind is juis wedersydse liefde vir mekaar” volgens Kolossense 3:14. Daarom behoort mans hulle vroue lief te hê (Kol 3:18) - so lief te hê soos Christus die kerk liefgehad het en sy lewe daarvoor afgelê het (Ef 5:25), of so lief te hê soos hulle eie liggame (Ef 5:28). En liefde is nie net woorde en lippetaal nie. Dit word met daad bewys en in opregtheid uitgevoer (1 Joh 3:18). Die liefdestaal gaan oor in liefdesdaad. In Paulus se lied oor die liefde is dit ook die uitgangspunt: Al het ek álles (ook die gawe van seksualiteit!) maar ek het nie die liefde nie, is ek ‘n leë dop. Die grootste van alles is die liefde (1 Kor 13:13) want die liefde vergaan nooit nie (1 Kor 13:8). So herinner Paulus die gelowiges in Korinte dat hulle die liefde moet nastreef (1 Kor 14:1). “*Christene doen dit ook – maar met die passie van goddelike liefde!*”

5 SEKSUALITEIT EN TOTALE OORGAWAWE: “VAT MY – EK IS JOUNE!”

Wat op fisiologiese wyse gebeur tydens die proses van bevrugting behoort die resultaat te wees van wat op emosionele wyse gebeur het tussen twee mense. In ‘n proses van totale oorgawe gee twee persone

hulle liggame aan mekaar. Paulus skryf vir die gelowiges in Korinte oor die huweliksverhouding en sê dat die vrou se liggaam nie haar eie is nie, maar die man s'n, en dat die man se liggaam nie sy eie is nie, maar die vrou s'n (1 Kor 7:4). So behoort ek aan die ander en behoort die ander aan my. Ons behoort aan mekaar. Ons twee word een. Ons word 'n twee-eenheid. In hierdie twee-eenheid kry ons 'n nuwe identiteit deur ons totale oorgawe aan mekaar. Die eie identiteit is plotseling nie meer in die self alleen gesetel nie, maar in die nuwe eenheid van twee versmelte liggame wat een word. In die totale oorgawe aan mekaar vind nie net identiteitsoordrag plaas nie, maar vind ook die skepping van 'n nuwe identiteit plaas. "Ek is" vir die ander en "die ander is" vir my. Mens sou byna kon sê: Ek word die ander en die ander word ek. Jy sien jouself skielik deur die oë van 'n ander en jou eie identiteit kry gestalte deur die ander se oë. So word die somtotaal van twee wesens nie twee afsonderlike identiteite nie, maar een identiteit wat in 'n huweliksverhouding tot uitdrukking kom, volgens Paulus (1 Kor 7) en volgens die evangelieskrywers (Matt 19:5-6; Mark 10:7-8). Daarom skryf Paulus dan ook dat gelowiges 'n "huwelikspilig" het (1 Kor 7:3) en dat hulle mekaar "nie omgang mag weier nie" (7:5) en dat "elke man sy eie vrou en elke vrou haar eie man moet hê" (7:2). Die vonk van die lewe vind sy ontstaan in die oordrag van die genepoel. Die mens word betrek in God se skeppingshandeling. Resente studies het juis die verband tussen seksualiteit en skepping uitgewys (Loader 2004:126). In die proses van prokreasie lê rekreasië.

Paulus gebruik die beeld van eenheid in 1 Korintiërs 7 om die totale oorgawe van Christus in ons plek te verduidelik. In hierdie proses het ons onself verloor en het Christus ons plek ingeneem - en het ons weer op ons beurt die plek van Christus ingeneem. Dis nie 'n vyftig-vyftig oorgawe om eenheid te bewerk nie, maar 'n honderd-honderd oorgawe. Daarom is 'n gesindheid van nederigheid (Matt 23:11-12; 1 Pet 5:5) in enige liefdesverhouding fundamenteel belangrik. 'n Verbondenheid met die liggaam van Christus lei tot 'n vrugbare lewe in diens van God (Rom 7:2-4), daarom kan gelowiges in Rome verseker wees dat of hulle lewe of sterwe, hulle behoort aan die Here (Rom 14:7-9). Gelowiges in Efese word aangemoedig om as kinders van God sy voorbeeld te volg en in liefde te lewe - die liefde van Hom waarin Hy sy lewe as 'n offer "om ons ontwil" gegee het (Ef 5:1-2). Gelowiges in Korinte behoort dus nie aan hulleself nie omdat die Gees van God nou in hulle woon (1 Kor

12:13. Sien ook 1 Joh 3:24). Hulle is gekoop en die prys is betaal (1 Kor 7:13). Hierdie prys is die “kosbare bloed van Christus” (1 Pet 1:19). Daarom moet hulle God in hulle liggame verheerlik (1 Kor 6:19-20). “*Christene doen dit ook – maar met oorgawe!*”

6 SEKSUALITEIT EN GENDER: “WIE IS JY NOU REGTIG?”

Identiteit spruit onder andere voort uit seksuele oriëntasie, wat die individu se identiteit en posisie binne die sosiale orde van ‘n samelewing bepaal. ‘*Man*’-wees en ‘*vrou*’-wees word primêr deur die gemeenskap bepaal wanneer die vasstelling van die geslag van ‘n individu deur die fisiese kenmerke van die menslike liggaam geïdentifiseer word. Hier skiet identiteit wortel en word seuntjies anders grootgemaak en behandel as dogtertjies. Hiermee word individue in een van twee rigtings gestuur. Enersyds ‘n blou-kleur rigting, met kort hare en ‘n broek met die verwagting van ‘n ruwe, fisieke, macho en sportiewe mens wat meganies, analities en natuurwetenskaplik aangelê is; die broodwinner van die huisgesin en die jagter. Andersyds ‘n pienk-kleur rigting, met lang hare en ‘n rok met die verwagting van ‘n teer, broos en emosionele mens wat huislik en geesteswetenskaplik aangelê is met die nodige huislike kwaliteite; die tuisteskepper, kok en ma. Tradisionele rolverwagtings slyp die identiteit van vrou-wees of man-wees. Reeds van kleins af word kinders groot met die ongelykheid van geslagte deur hierdie “manlike” en “vroulike” identiteite wat aan mans en vrouens toegeken word (Harrison 1994:339). So word vroue anders behandel deur die gemeenskap as mans. Paulus roep egter die gelowiges in Galasië op om te lewe “soos mense wat aan Christus behoort, maak nie saak of hulle vrou of man is nie” (Gal 3:27-28).

Die saak raak egter veel meer ingewikkeld as mans skielik tradisionele vrouerolle inneem en selfs ook eienskappe weerspieël wat eerder deur die gemeenskap met vroulike gedrag geassosieer word; of as vroue weer eienskappe sou weerspieël wat gewoonlik deur die breër gemeenskap met manlike gedrag geassosieer word. As daar skielik nie meer ‘n duidelike tweeslagtigheid in ‘n verhouding tussen twee individue is nie, maar beide partye tot een geslag behoort, is die identiteit van die individu vreemd aan, en nie versoenbaar met dit wat binne die sosiale orde van die dag algemeen aanvaarbaar en identifiseerbaar is nie.

Gelowiges het 'n nuwe identiteit in Christus wat hulle saambind sonder onderskeid op grond van ras, klas of geslag (Gal 3:26-28; 1 Kor 12:12-13). Daar is geen bevoordeling van Jood of Griek, slaaf of vry, man of vrou nie. Almal is gelyk in Christus (Scholer 2004:1097). Skielik is vroue, soos slawe, kinders en nie-Jode, op dieselfde wyse volledig mens in die Nuwe Testament as wat manlike Jode was. Die identiteit van mans en van vroue word in die Nuwe Testament geherdefinieer in die lig van hulle gedrag en verantwoordelikhede teenoor mekaar (Ef 5:21-32; Kol 3:18-19; 1 Pet 3:1-7; Tit 2:2-8). Die verantwoordelikheid wat hiermee saamgaan is om te leef, op te tree en te handel ooreenkomstig hierdie nuwe identiteit. Gelowiges het nou die vryheid om te mag liefhê met dieselfde liefde waarmee God hulle in Christus liefhet (vgl. Rom 13:8-10; 1 Kor 8:1; 13:1-13; Gal 5:6,13-14,22; 1 Tess 3:12). “*Christene doen dit ook – maar as gelykes!*”

7 SEKSUALITEIT EN KULTUUR: “VREEMDE GEBRUIKE”

Sosio-historiese ondersoeke van veral die meditereense antieke mens wat destyds geleef het, het waardevolle lig gewerp op die plek en identiteit van 'n individu binne 'n breër gemeenskap. Individue het nie regte gehad nie, maar was deel van 'n groep. Groepsidentiteit was belangriker as die identiteit van 'n individu. 'n Individu het sy of haar identiteit verkry deur “lidmaatskap” en posisie binne 'n bepaalde groep. Eng hiermee verbonde was die basiese beginsel van eer en skaamte.

Die Nuwe-Testamentiese wêreld het nie 'n homogene samestelling verteenwoordig nie. Dit was 'n tipies hellenistiese kultuur wat die merktekens van onderlinge vermenging en invloede weerspieël het op sowel kulturele as op godsdienstige terreine. *Dis dus belangrik om in gedagte te hou dat daar verskille was tussen die Griekse, Romeinse, Joodse en vroeg-christelike sienings van die menslike liggaam en van seksualiteit* (Loader 2004:127).

In die antieke Griekse kultuur was die fases van manlike seksualiteit byvoorbeeld streng voorgeskryf en nie afhanklik van individuele besluite nie. So moes die Griekse man deur bepaalde homoseksuele ervarings beweeg op die regte tyd, met die regte mense en volgens die regte reëls (Cohen 1991:140-141,149). Onder die Romeinse Ryk het die staat weer groot belang gehad in voortplanting binne die patriargale familie en het dit aangemoedig,

soms selfs voorgeskryf, in sosiale belang (Cahill 1995:290). In die Romeinse godsdienste het vroue waarskynlik 'n onbeduidende rol gespeel en het hierdie bestaande Romeinse godsdienste in groot groepe verlaat om die Isis-kultus van Egipte na te volg (McDonald 1998:166). Die verskil tussen manlik en vroulik was sterk beklemtoon deur die Romeine en beskryf met die term *sexus* wat kom van *secare*, “om te sny” of “te wond”. Mens sou dus amper kon sê dat hulle die woord “seks” uitgevind het! (Cole 1959:205).

Die Grieke en Romeine het vroue-gode gehad wat as gesagsfigure gefunksioneer het. Die Grieke het aanvanklik alle mans as ondergeskik gesien aan die Amasones in die vertellinge uit die Griekse legendes (Cole 1959:195). Atena, Artemis (Hand 19:27) en Afrodite is maar enkele voorbeelde van die prominensie van vroue in die godewêreld van die Grieke. Tempels wat hierdie vroue vereer het, het op prominente plekke hulle identiteit verteenwoordig. In die Griekse godsdienst was prostitusie beskou as 'n priesterlike voorreg en buite-huwelikse seks was soms beskou as 'n handeling van aanbidding (Walvoord 1985). Veral vir diegene wat op die hoogste lae van die sosiale strukture was, was persoonlike vryheid, genot en 'n selfgesentreerdheid rondom die menslike liggaam 'n belangrike faset van hulle bestaan. Hierdie tipe klimaat was geskep as gevolg van die identiteit wat verleen was vanuit die antieke Griekse mitologie aan hierdie godinne. Die tempel van Afrodite op die *Akro-Korinte* net buite die stad Korinte was 'n kultiese baken en monument vir die godin van die liefde. Die Korintiërs het haar aanbid deur middel van die tempelprostitute wat in hierdie tempel diens gedoen het. In die vroeg Christelike gemeentes was vroue volle lede van die Christelike gemeentes en het dieselfde status gehad as enige ander gedoopte lid (McDonald 1998:165). Die Griekse gemeenskap het ook tot 'n groot mate 'n bi-seksuele kultuur tot stand gebring omdat skoonheid op sigself bewonder was en aangetrek het – ongeag of dit 'n jong seun was wat nie net vir vroue nie, maar ook vir mans mooi was, en of dit 'n mooi meisie was wat nie net vir mans nie, maar ook vir ander vroue mooi was (Cole 1959:198-199).

Die Jode se God, die God van die Ou Testament, *Jahwe Elohim*, die Almagtige, word in die Nuwe Testament in terme van geslag voorgestel. Sy identiteit in die Nuwe Testament is dié van 'n manlike wese, 'n 'Vader', 'n *pater familias* wat deur sy 'kinders' aansgspreek kan word as 'ons Vader' (Luk 11; Matt 5) en as 'pa'

(*Abba*, Rom 8:15; Mark 14:36). Vir die gelowiges wat Hom aangeneem het is Hy ‘n *pa* en hulle is sy kinders (Paulus). Die herstel van ‘n gebroke verhouding tussen God en mens kry juis gestalte in die gee van sy enigste *Kind* in die plek van die mense. Hierdie kind is ‘n *manlike* kind, sy *Seun* (Joh 3:16). Dis deur hierdie Seun dat die gelowiges nou toegang het tot hulle ‘pa’ en dat hulle sy kinders is en ‘*broers*’ van mekaar is (Heb 2:11).

In ‘n paternalistiese samelewing was mag gesetel in die senioriteit en geslag van die stamvader of manlike hoof van die huisgesin. Jong vrouens het dit moeilik gehad in die sosiale orde en was skaars beter beskou as kinders en slawe wat die heel onderste posisies beklee het. Slawemeisies en dogtertjies het bykans geen regte gehad nie. Daar was op hulle neergesien deur bykans almal. Ouer vroue, teenoor die jongeres, was weer ietwat beter daaraan toe – mits hulle getroud was. Weduwees daarenteen (veral dié sonder ‘n seun wat na hulle kon omsien) het behoort tot diegene wat vergete was in die samelewing. Jonger mans het dit op hulle beurt weer beter gehad as ouer vroue terwyl ouer mans die beste daaraan toe was. By die Essenergroepe het vroue geen plek gehad nie – ‘n gebruik wat spesifiek opval by die Qumran-gemeenskap. Die saak het egter anders gestaan by sommige ander soortgelyke groepe soos die Terapeute waarvan Filo van Aleksandrië skryf. Hier was vroue toegelaat en het ‘n gelyke plek as mans beklee. Dis dalk selfs moontlik dat die tweede orde van Esseners waarvan Josefus in sy slot tot die *Joodse Oorloë* (2.8.13, par.160–61) skryf, selfs na hierdie Terapeute kon verwys. “*Christene doen dit ook – maar op hulle eie manier!*”

8 SEKSUALITEIT EN ‘N GEBROKE WERKLIKHEID: “LIEFDE MAAK OOK SEER...”

Niemand kan liefhê sonder om ook soms seer te kry nie. As seksuele wese is die mens bestem om deur onvervulde of weggeneemde begeerte te bloei – iets wat sigbaar word in die vrou se maandstonde. Seksuele identiteit beteken grotendeels: ek bestaan deur die ander. As die ander afgeskeur is, of ontbreek, ontbreek ook ‘n deel van my identiteit. Soos ‘n liggaam waarvan ‘n arm of ‘n been afgeskeur is, voel ek gebroke, gestremd of wangeskape. Dit bloei, dis pynlik en dis onvolledig. My identiteit is geskaad.

8.1 Ongetroudes

Hierdie mense wag nog op die geleentheid om hulleself in liefde te gee vir iemand anders. Hulle wil hulleself gee, maar kan nog nie.

Die vuur van die liefde is daar, maar nie die brandhout nie. Hulle is een-saam – ‘n term wat eintlik ‘n kontradiksie op sigself is (*contradictio in terminus*)! Want hoe kan ‘n mens *alleen* wees en *saam* wees? In antwoord op die dissipels se opmerking dat dit dalk beter is om nie te trou nie (Matt 19:10), sê Jesus dat dit nie vir almal moontlik is nie. Daar is diegene wat van hulle geboorte af so is, ander bevind hulle in hierdie omstandighede as gevolg van ander mense, en dan is daar nog boonop diegene wat self gekies het om ongetroud te bly “ter wille van die koninkryk van die hemel”, dit wil sê deur ‘n doelbewuste asketiese lewenswyse te kies. “Wie dit kan doen, laat hy dit doen” (Matt 19:12). Die Esseners by Qumran, Johannes die Doper, Jesus van Nasaret en Paulus van Tarsus was voorbeelde van hierdie ongetroude lewensstyl (Levine 2000:74). “Dit is duidelik dat die dwaalleraars met allerhande wette na die gelowiges gekom het. Een daarvan was dat God nie sou wou hê dat ‘n mens moet trou nie – en by implikasie nie seksuele genot hê nie. Hierdie selfde dwaling is ook in ander stede versprei, onder andere ook in Korinthe” (Stander 2001:15). Sowel in die uitspraak van Jesus as in Paulus se betoog is beide (as ongetroudes) van mening dat bewustelike selibaatskap nie die toekoms vir almal is nie. “Maar as hulle nie in onthouding kan leef nie, moet hulle trou, want dit is beter om te trou as om deur hartstog verteer te word” (1 Kor 7:9). Ook die Joodse geskiedskrywer, Josefus, vermeld dat in die ander (tweede) orde van Esseners selfs diegene wat selibaatskap beoefen het, nie altyd die huwelik in beginsel verdoem het nie (*Joodse Oorloë* 2.8.2, par 121). Dit stem ooreen met die siening van Jesus en Paulus wat beide self nie getroud was nie, maar wel niks teen die huwelik gehad het nie.

8.2 Weduwees en wewenaars

Genadeloos is jou identiteit jou ontnem met die afsterwe van ‘n geliefde lewensmaat. Jou blus is uit. Jou hart is leeg. Die pyn in jou binneste is soos ‘n verterende vuur wat jou lewe wil verbrand. Jyself is uitgebrand. Sonder jou toedoen het jy jouself verloor en nou bly jy alleen agter met die identiteit van die ander (vgl 1 Tim 5:3-16). Jy soek vertroosting in Jesus se woorde: “Geseënd is dié wat treur, want hulle sal vertroos word” (Matt 5:4). Die profetes, Anna, is ‘n voorbeeld van ‘n weduwee wat na sewe jaar se getroude lewe en die dood van haar man ‘n weduwee gebly het (Luk 2:36-37).

8.3 Geskeides

Hulle is seergemaaktes wat alleen rondloop. Die vuur van die liefde wou nie brand nie, of bly brand nie. Die hout het natgereën vanweë bepaalde omstandighede. Die aanvanklike vuur van 'n liefdesverhouding waarin twee mense hulleself aan mekaar gegee het, het in die swart rook van nat hout opgegaan (vgl 1 Kor 7:10-11; Matt 5:31-32; 19:1-12; Mark 10:1-12; Luk 16:18).

8.4 Getroudes

Daar is waarskynlik baie “leë huwelike”. Twee mense is in naam en op die boeke kontraktueel aan mekaar verbind, maar in werklikheid is daar geen liefdesband wat meer bind nie. Twee partye woon saam in dieselfde huis, maar gee hulleself nie meer aan mekaar nie. Die vuur van liefde het flouer en flouer gebrand totdat net die swart as van 'n uitgebrande liefdesverhouding oorgebly het. Veral in 1 Korintiërs 6 waarsku Paulus teen seksuele verhoudings *buite* die huwelik en gee dan in 1 Korintiërs 7 aandag aan seksualiteit *binne* 'n huweliksverhouding. Daar was waarskynlik diegene wat ook doelbewus onthouding binne die huwelik voorgestaan het. Hy herinner getroudes dat hulle 'n “huweliksplig” teenoor mekaar het (7:3) en dat hulle mekaar nie “omgang mag weier nie” (7:5). Duidelik en realisties bevestig hy die noodsaaklikheid van die aanspreek van wedersydse seksuele behoeftes binne die huwelik (Hays 1991:51). Aan die ander kant bestaan die gevaar natuurlik ook dat die huwelik gewoon as 'n gemaklike ontvlugting gesien kan word van seksuele begeertes en behoeftes (Brown 1988:55) – soos die indruk geskep sou kon word uit 1 Tessalonisense 4:3-7 (White 1979:168). Dan word die “huweliksplig” wel nagekom, maar word dit 'n subtiele vorm van ontering en verkragting omdat die huweliksmaat gewoon 'n objek tot seksuele selfbevrediging word. “Omdat die minagting van die wet van God sal toeneem, sal die liefde by baie verkoel,” sê Jesus in Matteus (24:12). Dis wat simbolies gebeur tussen Christus en die gemeente in Efese: hulle het Hom nie meer so lief soos in die begin nie (Op 2:4). Die huwelik – letterlik die bed (*koitē*, 'n eufemisme vir geslagsgemeenskap, *koitus*) – moet eerbaar gehou word (Heb 13:4).

8.5 Derdepartye en liefdesdriehoek

Daar is ook 'n liefde wat *is*, maar wat nie mag wees nie. 'n Derde party tree om verskeie redes in 'n huwelik in. Een van die algemeenste redes is waarskynlik dat die “*chemistry*” tussen mans en

vroue as teenoorgestelde geslagte steeds daar bly na 'n troue. 'n Huweliksertifikaat en 'n ritueel waarin beloftes aan mekaar gemaak word, is geen waarborg dat liefde vanself net binne die geslote kring van die huwelik sal bly voortbestaan nie. Dit kos harde werk en selfbeheersing – veral as die twee partye groot dele van hulle lewens nie met mekaar deel nie. As belangstellings en behoeftes nie op alle vlakke bevredig en aangespreek word nie (emosioneel en seksueel), begin die soektog na groener weivelde. In afgekoelde huwelike ontstaan die behoefte aan die hitte van die vuur. Die kole van 'n ander vuur word dan geleen of uitgeleen. Dit word onafwendbaar dat, ter wille van emosionele en fisieke oorlewing, 'n nuwe vuur op die as van 'n verbrande lewe gepak word. In hierdie verhouding kry nie net een of twee primêre partye seer nie, maar drie of selfs vier, plus die kinders wat hierby betrokke is. Die beëindiging van so 'n meervoudige verhouding skep 'n gevoel van sowel dood as van egskeiding. Die impak en gevolge van hierdie situasie is enersyds 'n verlies van 'n geliefde aan 'n proses soortgelyk aan die dood, en andersyds 'n egskeiding met die wete dat die ander nog bestaan (Nuwe-Testamentiese perspektiewe hierop word hieronder onder “Gesteelde seksualiteit” bespreek).

9 VERWRONGE SEKSUALITEIT: “AS JY MET VUUR SPEEL...”

Paulus gebruik 'n aanhaling uit die vierde eeuse antieke Griekse skrywer, Menander, om aan die Korintiese gelowiges – wat in Griekeland leef en hierdie skrywer se werk ken – te sê dat “Slegte geselskap goeie sedes bederf” (1 Kor 15:33). Anders gestel: 'n Mens word aan jou vriende geken. Die Nuwe Testament herinner gelowiges aan die sonde wat nog in die wêreld bestaan: “Die hele wêreld is nog vasgevang in die greep van die sonde” (Gal 3:22), daarom sal baie mense hulle losbandigheid navolg (2 Pet 2:2), deur hulle natuurlike drange beheers word en nie deur die Gees nie (Jud 19). Paulus skryf: “Sondige hartstogte is in elke deel van die liggaam werksaam” (Rom 7:5-6). Juis daarom mag geen deel van die liggaam in diens gestel word van die sonde as 'n werktuig om goddeloosheid te bedrywe nie, maar in diens van God om te doen wat God wil (Rom 6:13).

Dit is duidelik in die Nuwe Testament dat die oorsprong van alle verwronge seksualiteitspraktyke (perversiteit) gesetel is in die gedagtes van die mens. Dis uit die hart van die mens dat slegte

gedagtes na vore kom: owerspel, onkuisheid, losbandigheid, ensovoorts (Matt 15:19; Mark 7:21-23). Alles wat die sondige mens se oë sien en begeer, is wêreldse dinge (2 Pet 2:16), daarom “is hulle oë die ene wellus en aan sonde kry hulle net nie genoeg nie” (2 Pet 2:14). Op sy beurt maan Paulus die gelowiges in Rome dat hulle nie aan hierdie sondige wêreld gelyk moet word nie, maar dat hulle moet toelaat dat God hulle verander deur hulle denke te vernuwe. Dan sal hulle kan onderskei wat die wil van God is, wat vir Hom goed en aanneemlik en volmaak is (Rom 12:2). Die wêreld en hierdie begeertes is maar tydelik – dit gaan verby (2 Pet 2:17).

Gelowiges wat ‘n nuwe identiteit verkry het se liggaam is deel van Christus. Hulle mag met ander woorde nie ‘n deel van Christus neem en dit byvoorbeeld nou deel van ‘n ontugtige vrou maak nie (1 Kor 6:15-16). Jesus sê volgens Matteus: “Die goeie mens bring die goeie te voorskyn uit die oorfloed goeie dinge in sy hart; die slegte mens bring die slegte te voorskyn uit die oorfloed slegte dinge in sy hart” (Matt 12:35). ‘n Kind van God kan nie meer sonde doen nie want die Gees van God bly in hom (1 Joh 3:9). Daarom behoort gelowiges se lewe beheers te word deur die Gees – hulle moet nie swig voor die sondige natuur nie (Gal 5:16-18) en hulle moenie aan sinlike begeertes toegee nie (1 Pet 2:11). Hulle behoort self-beheersing aan die dag te lê (2 Pet 1:6). Hulle kan nie langer lewe volgens hulle vroeëre begeertes nie (1 Pet 1:14). Hulle word gewaarsku teen die praktyke van die sondige natuur (Gal 5:19-21) en mag nie die sondige wêreld liefhê nie (1 Joh 2:15). Daar mag geen sprake wees van ontug en onsedelikheid in enige vorm nie (Ef 5:3; Hand 15:20,29; 21:25; Op 2:14; 9:21; 21:8), dis nie deel van die koninkryk nie (Ef 5:5), al was hulle “vroeër verslaaf aan allerlei begeertes en singenot” (Tit 3:3) – soos “Babilon wat al die nasies van die dwelmdrank van haar onsedelikheid laat drink het” (Op 14:8; 17:2; 18:3), maar as die “moeder van die sedeloses en van losbandigheid op die aarde” (Op 17:5) uiteindelik geoordeel word (Op 17-19) en “kaal en verlate” gemaak word (Op 17:16). So word ook die gelowiges in Tessalonika byvoorbeeld herinner dat hulle hulle moet weerhou van onsedelikheid en dat hulle deur God geroep is om heilig te lewe en nie onsedelik nie (1 Tess 4:3). In die briefie aan die gemeente in Tiatira skryf Johannes dat die vrou “Isebel” die Here se dienaars verlei om onsedelikhheid te bedrywe. Sy word ‘n kans gegun om haar van haar onsedelikheid te bekeer, maar doen dit nie. Dan word sy aan ‘n siekbed oorgegee en die wat met haar

owerspel gepleeg het aan swaar lyding (Op 2:20-22). Dis uiteindelik dié wat die wil van God doen wat vir ewig sal lewe (2 Pet 2:16). Die Matteaanse Jesus sê: “Geseënd is die wat rein van hart is, want hulle sal God sien” (Matt 5:8).

Herskepte gelowiges wat hulle identiteit in Christus het en met verwronge seksualiteitspraktyke besig is, speel met vuur. En as jy jou wil vergryp in die vuurvlamme van ‘n skewe seksualiteit gaan jy nie net jou vingers verbrand nie, maar ook die lewens van ander verwoes. Die skrywer van 2 Petrus wys daarop hoedat die eerbare Lot “gebuk moes gaan onder die losbandige lewenswyse van sedelose mense” en hoedat Sodom en Gomorra uiteindelik “tot as verbrand is”. “Veral hulle sal gestraf word wat toegee aan hulle wellustige vleeslike begeertes en wat die gesag van die Here verag” (2 Pet 2:6-10). Voorbeelde van skeefgetrekte en siek seksualiteitsneigings is, onder andere, die volgende:

9.1 ‘n Skoenlapper-kultuur

Veral in die sestiger jare het die skoenlapper sinoniem geword met ‘n promiskuïteit van sogenaamde ‘vrye liefde’ wat vrye, losbandige geslagsverkeer goedgekeur het. Dit was nie meer vreemd om soos die skoenlapper van blom tot blom te vlieg nie, te neem wat jy kan en nêrens te behoort nie. Diegene wat onseker van hulleself en eensaam is, leen dan deur immoraliteit, of verkoop selfs deur prostitusie, hulle identiteit grotendeels willekeurig aan andere wat tot ‘n mindere of meedere mate onbekendes is en onbekendes bly. Die plek en geleentheid bepaal die biologiese genoot. Daar is weinig of geen emosionele sekuriteit nie en seksualiteit word slegs gereduseer tot die seksdaad self, tot ‘liefde maak’ – en nie tot *liefhê* nie. Langs die pad lê ‘n ry slagoffers wat soos leë gebruiksartikels weggegooi is: ‘n praktyk wat met hoë Vigs-statistieke in ‘n soort ‘*Russian roulette*’-seksualiteit ontaard. So lees ons van ‘n vrou in die dorp wat ‘n sondige lewe gelei het (Luk 7:37-50), van die verlore seun wat ‘n losbandige lewe gelei het (Luk 15:13) en van ‘n ander vrou wat reeds vyf mans gehad het en die sesde een wat sy tans by is, is nie haar eie nie (Joh 4:17-18). Paulus skryf oor ‘n “verregaande onsedelikheid” wat in Korinte plaasvind en maan die gelowiges daar om dit te vermy. Hulle moet onsedelikheid, of seksuele immoraliteit (*porneia* – waarvan die woord pornografie kom), en wat in hulle eie kringe plaasvind, uitroei (1 Kor 5:1-9). Hulle moet “Niks met seksuele losbandigheid te doen hê nie. Ander sondes is buite die liggaam, maar seksuele losbandigheid raak die eie liggaam”. Iemand

wat met 'n ontugtige vrou omgang het, word *liggaamlik* een met haar (1 Kor 6:18). In 1 Korintiërs 7:1-6 weer wil Paulus sê “dat elke man sy eie vrou moet hê en elke vrou haar eie man, anders kan hulle moontlik in hoerery verval” (Stander 2001:75). Uit die voorkomste van *porneia* in die Septuaginta en die Nuwe Testament is dit duidelik dat die woord 'n generiese term is wat na verskeie onwettige seksuele handelingte kan verwys (Meeks 2003:100; Hays 1991:355), soos bloedskanie (1 Kor 5:1; moontlik ook Hand 15:20,29; 21:25); prostitusie (Matt 21:31–32; Luk 15:30; 1 Kor 6:13–18); seksuele immoraliteit in die algemeen (Mark 7:21–22 / Matt 15:19; 1 Kor 6:9–11; 7:2); en selfs as metafoor vir afgodery (Op 17:1–5,15–16; vgl Green, et.al. 1992).

9.2 Selfgesentreerdheid

Die *crux* van alle verwronge seksualiteitspraktyke is daarin gesetel dat die ander persoon net misbruik word as 'n seksuele objek tot selfbevrediging. Die liggaam van die ander persoon word 'n gebruiksojek tot selfliefde. Gelowiges wat 'n nuwe identiteit in Christus het, behoort hulle nie deur hartstog en begeerte te laat dryf soos die heidene nie (1 Tess 4:5) maar altyd die ander se belange eerste te stel. Dit geld vir alle terreine van menswees, maar soveel meer nog wanneer dit kom by die mens se seksualiteit. “Selfsugtige begeertes” behoort vermy te word (Jak 4:1-4) want “die liefde soek nie sy eie belang nie” (1 Kor 13:5). Die vermaning aan die jong Timoteus om die begeertes te vermy wat 'n jongmens in gevaar bring sou ook deurgetrek kon word na sy eie seksualiteit. Hy moet die Here uit 'n rein hart kan aanroep (2 Tim 2:22).

9.3 “Gesteelde seksualiteit”

Jakobus herinner sy lesers aan die wet: “Jy mag nie egbreuk pleeg nie”, want die oortreding van een gebod beteken die oortreding van die hele wet (Jak 2:11). In Jesus se bergpredikasie maak Hy dit duidelik dat die gebod van egbreuk pleeg reeds begin in die gedagtes van die mens – elkeen wat na 'n vrou kyk en haar begeer, het reeds in sy hart met haar egbreuk gepleeg (Matt 5:27-28; sien ook Rom 7:7; 13:9-14). Mense met 'n nuwe identiteit behoort hulleself nie te buite te gaan en “hulle broer te bedrieg nie” (1 Tess 4:6). Die onbekende skrywer van Hebreërs skryf dat die huwelik eerbaar gehou behoort te word met getrouheid aan mekaar. Daar behoort nie plek te wees vir ontugtiges en egbrekers nie, maar daar moet getrouheid aan mekaar wees in die huwelikslewe (Heb 13:4). Daarom word

een van die vereistes vir ouderlinge byvoorbeeld gestel dat hulle aan hulle vrouens getrou moet wees en nie losbandig moet lewe nie (Tit 1:6). As Johannes die Doper hom uitspreek teen Herodes wat sy broer Filippus se vrou, Herodias as sy eie vrou gevat het, boet Johannes uiteindelik met sy lewe hiervoor (Matt 14:3-5; Mark 6:17-18; Luk 3:19-20). Die woord wat in die verband van owerspel gebruik word is *moicheia* (vgl Mark 7:21-22 / Matt 15:19; Joh 8:3; 1 Kor 6:9; Heb 13:4).

9.4 “Seermaak seksualiteit”

Daar mag geen plek wees vir verkragting nie. Die skrywer van 1 Petrus roep die gelowiges op om alle mense te respekteer en om hulle medegelowiges lief te hê (1 Pet 2:17). Respek en ‘n liefde wat omgee vir ander kan nie seermaak nie, want “waar liefde is, is daar geen vrees nie” (1 Joh 4:18-21).

9.5 “Peuter seksualiteit”

Kinders neem ‘n baie spesiale plek in in die evangelies. Om in die koninkryk van die hemel te kom moet die dissipels verander en soos kindertjies word (Matt 18:2; Mark 10:14-15). Wie ‘n kindjie in Jesus se Naam ontvang, ontvang Homself (Matt 18:5; 19:14; Mark 9:37). Daarom is dit beter vir elkeen wat een van hierdie kleintjies van Hom afvallig maak, om liewers ‘n meulsteen om sy nek te bind en in die diepsee te verdrink (Matt 18:6; Mark 9:42). Liefde kan dus nie onweloweglik handel nie (1 Kor 13:5). Daar is geen plek vir kindermolestering in enige van sy walglike vorme nie - pedofilie, pederastie, bloedskande, of ontering in welke vorm ookal - en ‘n peuter seksualiteit behoort met wortel en tak uitgeroei te word! Die kleintjies mag nooit geminag word nie want hulle het “engele in die hemel wat gedurigdeur in die teenwoordigheid van God is” (Matt 18:10).

9.6 Bestialiteit en sodomie

Judas skryf van onsedelike dade wat plaasvind en van omgang met vreemde wesens (Jud 7). “Hulle is soos verstandelose diere”, skryf Judas, “al waarvan hulle kennis het, is hulle natuurlike drange, en juis dit is hulle ondergang” (Jud 10). Volgens Judas is selfs die klere van hierdie mense besmet deur hulle sondige luste en moet vermy word (Jud 23). Op dieselfde wyse moet ‘n seksualiteit wat die omgang tussen mens en dier beoefen ten strengste afgekeur word. Dis tekenend van ‘n siek identiteit en ‘n siek seksualiteit.

10 SEKSUALITEIT EN VERGIFNIS

In die Ou-Testamentiese bedeling was onaanvaarbare seksuele gedrag soos dit verbied was deur die wet, strafbaar met die dood by wyse van steniging. Daar behoort landswette te wees wat verwronge seksualiteitselemente en – beoefenaars uit die gemeenskap verwyder. Tog is die boodskap van die Nuwe Testament ‘n boodskap van vergifnis. God gee sy Seun in die plek van die gelowiges sodat hulle vrygespreek kan word. Daarom leer Hy sy dissipels om mekaar te vergewe. Daar is nie grense vir vergifnis nie – selfs “sewentig maal sewe keer”. Om te kan vergewe is ‘n goddelike eienskap en geen maklike saak nie. ‘n Belangrike aspek aangaande die gebluste vure van die geskeides, die leë huwelike, die derdeparty en liefdesdriehoeke is dat juis geduld en vergifnis (Kol 3:13) die verbrande as van hierdie gebroke liefdesverhoudings sou kon wegvee. Voorbeelde waarna in hierdie verband in die Nuwe Testament verwys kan word, sluit in Ragab die prostituut wat vrygespreek is op grond van haar goeie dae wat gevolg het (Jak 2:25), die vrou wat Jesus se voete gesalf het (Luk 7:50) en die vrou wat op owerspel betrap was, na Jesus toe gebring is en deur Hom weggestuur word dat sy moet gaan en nie meer sondig nie (Joh 7:53-8:11).

11 DIE KLIMAKS: SEKSUALITEIT IN GOD SE TEENWOORDIGHEID

Dit was baie belangrik om veral in die teenwoordigheid van God, in aanbiddingsdienste en heilige plekke behoorlik geklee te wees (2 Kor 5:3). Jou naaktheid moes in die antieke tyd bedek wees “voor die aangesig van God” (Op 3:17-18) en as Jesus weer skielik sou kom moet hulle gereed wees met hulle klere en nie kaal nie (Op 16:15). Dis ook waarom Paulus dit belangrik ag dat vroue se hare bedek moet wees. Seksualiteit was ‘n taboe in God se teenwoordigheid en was eng verbind met die gedagte van eer en skaamte in die sosiale leefwêreld van hierdie tyd. Maar as Paulus se teologie deurgevoer word dat hy “net een wens het: om te lewe soos Hy (dit is, Christus) wil” (2 Kor 5:9) behoort dit ook ten opsigte van my eie seksualiteit te geld. As herskepte wese wat beklee is met Christus, het daar ook seksuele bevryding gekom deur die Christen se nuwe identiteit. Die selfontdekking van die mens se seksualiteit as ‘n naakte wese in die paradysverhaal en waar daar vir God weggekruipt word, is vervang met ‘n nuwe lewe in Christus. Die gelowiges se naaktheid is bedek deur die “aantrek met Christus” self. Nou is dit

nie meer die “besnydenis wat belangrik is nie, maar geloof wat in liefde oorgaan tot daad” (Gal 4:27). Die gelowige se nuwe identiteit lei tot liefde vir die ander. Dis nie in die eerste plek op hom- (haar)self gerig nie, maar op liefdeshandelinge teenoor die ander. Volgens die Nuwe-Testamentiese skrywers lê die skoonheid van die vrou nie primêr in haar uiterlike versierings nie, maar straal die skoonheid van die vrou juis uit haar binneste (die “innerlike mens”; vgl 1 Pet 3:3) en is haar versiering “goeie werke”, volharding in geloof, liefde en ‘n heilige lewe (1 Tim 2:9-10,15).

Nuwe-Testamentiese gelowiges het ook ‘n roeping om seksualiteit tot eer van God te gebruik. “As iemand hom van die kwaad gereinig het”, word aan Timoteus geskryf, “sal hy ‘n voorwerp vir besondere gebruik wees” (2 Tim 2:21). Lukas skryf dat Paulus vir die mense in Athene sê: “Hy is nie ver van enigeen van ons af nie, want deur Hom lewe ons, beweeg ons en bestaan ons” (Hand 17:27-28). Die voorreg om met ‘n nuwe identiteit deel te wees van die huisgesin van God bring ook bepaalde verantwoordelikhede mee ten opsigte van seksuele verhoudings (vgl Matt 5:27-32; 19:3-9,19). Joodse apologete, Griekssprekende Joodse skrywers, nie-Joodse satiriese skrywers en moraliste het passie (*epithymia*) en plesier (*hēdone*) afgewys en slegs seks beoefen ten einde kinders te kry (Meeks 2003:101). Hierdie eensydige siening is duidelik nie die bedoeling van die Nuwe Testament nie. In die liefhê en oorgee van hom- of haarself, vind die oordrag van God se liefde met passie en plesier plaas onder mekaar. Dit gaan nie in die eerste plek om die plesier van die self nie, maar oor die aanspreek van die ander se behoeftes deur liefdesdaad – wat ook die seksuele insluit. Dis nie handelinge wat op die self gerig is nie, maar op die ander. In plaas daarvan om te vra hoedat die eie self kan geniet wat hy of sy wil hê, word die saak by Paulus weggedraai van die self na God toe. Die vraag behoort eerder te wees: Hoe kan ek God op die beste manier eer en dien met my eie liggaam wat met Christus “aangetrek” is? (De Silva 2004:593).

12 NÁGLOED: RIGLYNE VIR GESONDE SEKSUALITEIT

Daar moet met groot versigtigheid met die Nuwe Testament omgegaan word in die soeke na hierdie bundel geskryfte se verstaan van seksualiteit. Cahill (1996:3-4) raak die volgende aan:

- Dis ‘n diversiteit van dokumente met gediversifiseerde onderlinge menings deur ‘n reeks menslike outeurs en hulle verstaan

van seksualiteit teen hulle eietydse kultuur-historiese omstandighede waarin hulle skryf. Daar is, byvoorbeeld, in hierdie diversiteit enersyds sterk sieninge dat die vrou *ondergeskik* is aan haar man (Ef 5:22; Kol 3:18; 1 Pet 3:1; Tit 2:5), wat weer andersyds getemper word deur menings dat sowel die man as die vrou *gelykes* is (Matt 19:5-6; Mark 10:7-8; Gal 3:28; Ef 5:31).

- Dit verteenwoordig nie noodwendig tydlose morele reëls nie, maar eerder riglyne. Jesus se standpunt *teen* egskeiding (Matt 5:31-32; 19:9; Mark 10:11-12; Luk 16:18) en Paulus se gekwalifiseerde *toelating* daarvan (1 Kor 7:10-11,12-16) kan as voorbeeld dien.
- Die eietydse interne pluralisme en historiese gesitueerdheid, maak dat sekere menings met die grootste versigtigheid binne konteks hanteer moet word en nie reëls mag word wat deurgetrek word vir vandag nie. Die verdraagsaamheid en aanvaarding van *slawerny* kan hier as voorbeeld dien.

So, watter fantasieë word as riglyne neergelê deur hierdie bundel dokumente ten opsigte van gesonde seksualiteit? Die volgende afleidings kan gemaak word:

- Die Nuwe Testament ignoreer nie seksualiteit nie. Dis deel van menswees en 'n integrale deel van die mens se identiteit.
- Christus het bevryding kom bring van wettisisme, maar hierdie vryheid moet met verantwoordelikheid gepaard gaan. Seksualiteit en moraliteit is daarom nou verbonde met mekaar.
- Seksueel-afwykende gedrag is onaanvaarbare gedrag wat indruis teen respek, omgee en liefde vir die ander. Ander is nie blote seksuele objekte wat respekloos en liefdeloos misbruik kan word tot selfvervulling nie. Enige verhouding of verbintenis wat nie in die eerste plek op die ander gefokus is nie, wat liefdeloos plaasvind en wat seermaak – hetsy liggaamlik en/of emosioneel – kan nie uit die Nuwe Testament geregverdig word nie.
- Seksualiteit en liefde kan nie geskei word nie. Dit beteken dat die liefde ook soms wel seermaak. Nietemin, binne hierdie ruimte van liefde vir die ander, kan vergifnis ook plaasvind, want “die liefde oorwin alles”! (Amor omnia vincit).

- In die seksuele uitlewing van twee individue vind 'n versmelting en oordrag van identiteit plaas. Weerloos en met liefde gee twee mense hulle met volle oorgawe aan mekaar – soos Christus Homself ten volle kom gee het.
- Christengelowiges se identiteit is nie in die eerste plek gesetel in geslag nie, maar as nuwe skepsels “in Christus” gesetel. Die skeidsmuur tussen mans en vroue is afgebreek en hulle is gelykes.
- Seksualiteit kom tot volle wasdom in die teenwoordigheid van God self. Paulus skryf aan die gelowiges in Tessalonika: “Mag God, wat vrede gee, julle volkome aan Hom toegewyd maak en julle geheel en al, na gees, siel en liggaam, so bewaar dat julle onberispelik sal wees wanneer ons Here Jesus Christus weer kom!” (1 Tess 5:23).

Literatuurverwysings

- Berger, K 2003. *Identity and Experience in the New Testament*. Minneapolis: Fortress Press.
- Brown, P 1988. *The Body and Society. Men, Women, and Sexual Renunciation in Early Christianity*. New York: Columbia University Press.
- Cahill, L S 1995. Sex and Gender Ethics as New Testament Social Ethics, 272-295, in: Rogerson, J W; Davies, M & Daniel Carroll, M (eds), *The Bible in Ethics. The Second Sheffield Colloquium (JSOT Suppl Series 207)*. Sheffield: Sheffield Academic Press.
- , 1996. The Bible and Christian Moral Practices, in: Cahill, L S & Childress, J F (eds), *Christian Ethics. Problems and Prospects*. Cleveland: The Pilgrim Press, 3-17.
- Cohen, D 1991. *Law, Sexuality, and Society: The Enforcement of Morals in Classical Athens*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cole, W G 1959. *Sex and Love in the Bible*. New York: Association Press.
- Collins, R F 2000. *Sexual Ethics and the New Testament. Behavior and Belief*. New York: The Crossroad Publishing Company.
- De Silva, D A 2004. *An Introduction to the New Testament. Contexts, Methods & Ministry Formation*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press.
- Green, J B; McKnight, S & Marshall, IH (eds) 1992. *Dictionary of Jesus and the Gospels*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press.
- Harrison, B W 1994. Misogyny and Homophobia: The Unexplored Connections, in: Boulton, W G; Kennedy, T D & Verhey, A (eds), *From Christ to the World. Introductory Readings in Christian Ethics*. Grand Rapids: Eerdmans, 331-341.

- Hays, R B 1996. *The Moral Vision of the New Testament. Community, Cross, New Creation*. Edinburgh: T&T Clark.
- Levine, A-J 2000. The Word Becomes Flesh: Jesus, Gender, and Sexuality, in: Charlesworth, J H & Weaver, W P (eds), *Jesus Two Thousand Years Later*. Harrisburg, Pa.: Trinity Press International, 62-83.
- Loader, W 2004. *The Septuagint, Sexuality, and the New Testament. Case Studies on the Impact of the LXX in Philo and the New Testament*. Grand Rapids: Eerdmans.
- , 2005. *Sexuality and the Jesus Tradition*. Grand Rapids: Eerdmans.
- McDonald, J I H 1998. *The Crucible of Christian Morality*. London: Routledge.
- Meeks, W A 1993. *The Origins of Christian Morality*. London: Yale University Press.
- , 2003. *The First Urban Christians. The Social World of the Apostle Paul* (second edition). New Haven: Yale University Press.
- Nelson, J 1994. The Liberal Approach to Sexual Ethics, in: Boulton, W G; Kennedy, T D & Verhey, A (eds), *From Christ to the World. Introductory Readings in Christian Ethics*. Grand Rapids: Eerdmans, 354-358.
- , 1996. Love, Power, and Justice in Sexual Ethics, in: Cahill, L S & Childress, J F (eds), *Christian Ethics. Problems and Prospects*. Cleveland: The Pilgrim Press, 284-298.
- Ogletree, T W 1983. *The Use of the Bible in Christian Ethics*. Philadelphia: Fortress Press.
- Scholer, D M 2004. s.v. "Women I: Gospels", 1095-1102, in: Reid, D G (ed), *The IVP Dictionary of the New Testament*. Downer's Grove, Ill.: InterVarsity Press.
- Stander, H 2001. *Liefde met Passie*. Vanderbijlpark: Carpe Diem.
- Szesnat, H 1997. Human Sexuality, History, and Culture. The essentialist / social constructionist controversy and the methodological problem of studying 'sexuality' in the New Testament and its world. *Scriptura* 62, 335-361.
- Walvoord, J F & Zuck, R B (eds) 1985. *The Bible Knowledge Commentary: An Exposition of the Scriptures*. Wheaton, IL: Victor Books.
- Weaver, D F 2002. *Self Love and Christian Ethics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- White, R E O 1979. *Biblical Ethics*. Exeter: Paternoster Press.